

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૫૩૬૫ ઓફ ૨૦૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એસ.જી. શાહ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

આર. સી. લિમ્બાચિયા અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.પી. મજમુદાર

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.પી. મજમુદાર

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન મદદનીશ સરકારી વકીલ શ્રી સ્વપ્નેશ્વર
ગૌતમ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે રૂલ બજાવેલ છે

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એસ.જી. શાહ

તારીખ:૧૯/૦૧/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

=====

૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કૃતાર્થ પંડ્યા, અરજદાર તરફે વિદ્વાન

વકીલ શ્રી પી.પી. મજમુદાર અને સામાવાળા - રાજ્ય તરફે વિદ્વાન મદદનીશ સરકારી વકીલ શ્રી સ્વપ્નેશ્વર ગૌતમને સાંભળ્યા. રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યું.

૨. અરજદારે તારીખ વગરના હુકમની કાયદેસરતા અને માન્યતાને પડકારી છે, જેની નકલ એનેક્ષર એચ ખાતે રજૂ કરવામાં આવી છે, જે દ્વારા ભવિષ્યની અસર વગર તેમની એક ઇજાફો અટકાવવા રૂપમાં અરજદાર પર દંડ લાદવામાં આવ્યો છે. તેથી, અરજદારે હાલના અરજદાર સામેની ખાતાકીય તપાસના સંદર્ભમાં નંબર DPE/૧૨૨૦૦૬/૨૩૮૭/M દર્શાવતો તારીખ વગરનો સદર હુકમ રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા માટે અરજ કરેલ છે.

૩. તે નિર્વિવાદ હકીકત છે કે અરજદારની વર્ષ ૧૯૯૯ માં ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ મારફતે સીધી ભરતી દ્વારા મામલતદાર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તે પહેલાં, તેઓ ફાર્માસિસ્ટ અને સેલ્સ ટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે કામ કરતા હતા અને તેથી, તેમની કુલ સેવા અવધિ ૩૩ વર્ષને પાર કરી ગઈ છે. જોકે વર્ષ ૨૦૦૬ સુધીમાં ઘણી ખાતાકીય તપાસો થઈ છે, પરંતુ તેમની કામગીરી સામે ખરેખર ફરિયાદ કરવા માટે કોઈ કારણ નહોતું. જો કે, તારીખ ૨૬.૧૨.૨૦૦૬ ના રોજ, વર્ષ ૨૦૦૨ માં ચોક્કસ ખેતીની જમીન અંગેની અમુક નોંધો પ્રમાણિત કરવામાં તારીખ ૦૧.૧૦.૨૦૦૧ થી ૨૫.૦૭.૨૦૦૪ ના સમયગાળા વચ્ચે હાલના અરજદાર દ્વારા કથિત રીતે કરવામાં આવેલ ગેરવર્તણૂક માટે એક ચાર્જશીટ જારી કરવામાં આવી હતી, જેને ટુકડાઓમાં વિભાજિત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે અરજદારે બોમ્બે પ્રિવેન્શન

ઓફ ફ્રેગમેન્ટેશન એન્ડ કન્સોલિડેશન એક્ટ, ૧૯૪૭ (ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ') ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને કેટલીક જમીનના ટુકડા કરવા અંગેનો અરજદારનો તારીખ ૭.૧૧.૨૦૦૩ નો હુકમ કાયદાની વિરુદ્ધ છે અને તેથી, એવો આક્ષેપ છે કે અરજદારે કાનૂની જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો છે અને તેથી તે ગેરવર્તણૂક સમાન છે.

જ. સત્તાધિકારીના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં, સજા શા માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવી તે અંગે કોઈ કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી. કારણો આપવામાં નિષ્ફળતા ન્યાયના ઈનકાર સમાન છે. અરજદારે અધિકારક્ષેત્રની બહાર જઈને કાર્ય કર્યું છે તેવી ધારણા પર આધારિત માત્ર કથન પૂરતું રહેશે નહીં.

પ. હવે એ સારી રીતે પ્રસ્થાપિત થઈ ગયું છે કે કુદરતી ન્યાયની આવશ્યકતાઓ કેસના સંજોગો, તપાસનું સ્વરૂપ, સત્તાધિકારી જે નિયમો હેઠળ કાર્ય કરી રહ્યો હોય, જે વિષય વસ્તુ સાથે કામ કરવામાં આવી રહ્યું હોય વગેરે પર આધાર રાખવી જોઈએ. 'યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ પી.કે. રોય' ના કેસમાં, જે એ.આઈ.આર. ૧૯૬૮ એસ.સી. ૮૫૦ માં નોંધાયેલ છે, રામાસ્વામી, જજના શબ્દોમાં, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતની મર્યાદા અને ઉપયોગને કઠોર સૂત્રના સીમિત દાયરામાં કેદ કરી શકાય નહીં. આ સિદ્ધાંતનો ઉપયોગ વહીવટી સત્તાધિકારી પર સંબંધિત અધિકારક્ષેત્રના સ્વરૂપ, અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિઓના અધિકારોના સ્વરૂપ, કાયદાની યોજના અને નીતિ અને ચોક્કસ કેસમાં જાહેર થયેલા અન્ય સંબંધિત સંજોગો પર આધારિત છે.

૬. અરજદારે આવા આરોપોનો પોતાનો જવાબ તારીખ ૭.૩.૨૦૦૭ ના રોજ રજૂ કર્યો છે, જેની નકલ એનેક્ષર બી ખાતે રજૂ કરવામાં આવી છે જ્યારે ચાર્જશીટ એનેક્ષર એ ખાતે રજૂ કરવામાં આવી છે. જો કે અરજદાર સામે ખાતાકીય તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, પરંતુ તપાસ અધિકારીએ સંપૂર્ણ તપાસ હાથ ધર્યા પછી તારીખ ૨૭.૩.૨૦૦૮ નો એટલે કે લગભગ બે વર્ષ પછી તેમનો તપાસ અહેવાલ સુપરત કર્યો છે જે દરમિયાન તેમણે તમામ સંબંધિત સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે, જે ખાતાકીય તપાસ દરમિયાન વિભાગ દ્વારા તેમને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી હતી. ફોરવર્ડિંગ પત્ર સાથે આવો તપાસ અહેવાલ એનેક્ષર સી ખાતે છે. તપાસ અહેવાલના અવલોકનથી ખાસ કરીને પુષ્ટિ થાય છે કે વિભાગ તારીખ ૨૬.૧૨.૨૦૦૬ ની ચાર્જશીટ મુજબ અરજદાર સામે લગાવેલા કોઈપણ આરોપોને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે. તપાસ અહેવાલ વિગતવાર છે જે દર્શાવે છે કે વ્યવહારિક રીતે, અરજદારે કૌટુંબિક વિભાજનના કારણે જમીનના ટુકડા કરવાની પરવાનગી આપી છે અને તેમણે તારીખ ૨૮.૧૦.૧૯૫૬ ના સરકારી ઠરાવ પર આધાર રાખ્યો છે.

૭. આ વિષય પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના કેટલાક ચુકાદાઓ નીચે મુજબ ચાદ કરવા યોગ્ય રહેશે:—

(એ) એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૭૨ માં નોંધાયેલ 'એસ. પ્રતાપ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય'

- (બી) એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૬૭૭ માં નોંધાયેલ 'કુલદીપ સિંહ વિરુદ્ધ પોલીસ કમિશનર'
- (સી) એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ એસ.સી. ૭૫ માં નોંધાયેલ 'ચેરમેન-કમ-મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, કોલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ મુકુલ કુમાર ચૌધરી'
- (ડી) એ.આઈ.આર. ૨૦૧૫ એસ.સી. ૫૪૫ માં નોંધાયેલ 'યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ પી. ગુણસેકરન'
- (ઈ) ૧૯૯૯(૭) એસ.સી.સી. ૭૩૯ માં નોંધાયેલ 'યોગીનાથ ડી. બાગડે વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય'
- (એફ) કુંજબિહારી મિશ્રા કેસ (૧૯૯૮(૭) એસ.સી.સી. ૮૪ માં નોંધાયેલ 'પંજાબ નેશનલ બેંક વિરુદ્ધ કુંજબિહારી મિશ્રા')
- (જી) ૨૦૧૩(૪) એસ.સી.સી. ૩૦૧ માં નોંધાયેલ 'નિર્મલા ઝાલા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય'

૭.૧ ઉપરોક્ત તમામ કેસોનો સાર અને સારાંશ એકદમ સ્પષ્ટ છે કે અદાલત દ્વારા તપાસ અધિકારી અથવા શિસ્ત સત્તાધિકારીના નિર્ણયોની સમીક્ષા કરવા પર કોઈ સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ નથી, વધુ ખાસ કરીને, જ્યારે હકીકતનું તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હોય અથવા જ્યારે અદાલતને સંતોષ થાય કે આવી કોઈ સત્તાધિકારી દ્વારા સત્તાનો દુરુપયોગ અથવા ખોટો ઉપયોગ થયો છે. તે પણ સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદી અથવા સાક્ષીનું માત્ર વિકૃત નિવેદન સહાયક પુરાવા વગર રેકૉર્ડ પર લાવી શકાય નહીં અને આવા કેસોમાં, જો તપાસ અધિકારી દ્વારા

નોંધાયેલા તારણો અથવા શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા લેવાયેલ નિર્ણય પુરાવાઓ દ્વારા સમર્થિત ન હોય અને સંપૂર્ણપણે વિફળ હોય, તો સજાનો હુકમ રદ થવાપાત્ર છે. જો સત્તાધિકારીની વિવેકાધીન સત્તાનો એવી રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય જે ભૂલના પ્રમાણથી બહાર હોય, તો તે પણ ન્યાયિક હસ્તક્ષેપને પાત્ર છે.

૭.૨ ઉપરોક્ત કોઈપણ કારણોની ચકાસણી કરવા માટે, અદાલતે ખાતાકીય તપાસની સમગ્ર કાર્યવાહીની ઝીણવટપૂર્વક તપાસ કરવી પડશે જેથી એ સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે પુરાવાની ગેરહાજરીમાં અથવા મનસ્વી અને ભેદભાવપૂર્ણ રીતે અથવા અહીં ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબના કોઈપણ કારણોસર સજા થઈ શકે નહીં.

૮. તપાસ અહેવાલ તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી તમામ સામગ્રી, તેના દ્વારા અનુસરવામાં આવેલ સિદ્ધાંત અને અરજદાર સામેના દરેક આરોપો અંગેની ચર્ચા અને ખુલાસાનું વર્ણન કરે છે. પરંતુ વિગતવાર ચર્ચા પછી, તપાસ અધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે વિભાગ આરોપો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે અને અરજદારે પ્રશ્નવાળી જમીનના ટુકડા કરવાની પરવાનગી આપતી વખતે કોઈ ગેરવર્તણૂક કે કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો નથી. તપાસ અધિકારી દ્વારા એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર દ્વારા ટુકડા કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, કોઈ પણ જમીન માલિકને કોઈ પણ રીતે લાભ થયો નથી, કારણ કે તેઓ પરિવારના સભ્યો છે અને ટુકડા ફક્ત પરિવારના સભ્યો વચ્ચેના

કૌટુંબિક સમાધાનના અનુસંધાનમાં કરવામાં આવ્યા હતા અને તેથી કોઈ પણ રીતે સરકારને અથવા જમીન માલિકને કોઈ પણ પ્રકારનું નુકસાન થશે નહીં. આવો તપાસ અહેવાલ તારીખ ૨૭.૦૩.૨૦૦૮ નો છે, જ્યારે પ્રશ્નવાળી નોંધો તારીખ ૦૭.૧૧.૨૦૦૩ ની છે. પરંતુ આ દરમિયાન સરકારે રાજકોટના મદદનીશ કલેક્ટર સમક્ષ ફેગમેન્ટેશન અપીલ કેસ નં. ૭/૨૦૦૩ માં સુઓ મોટુ રિવિઝનમાં અરજદારના ટુકડા કરવા અંગેના હુકમને હાથ પર લીધો છે. આવા વૈધાનિક અપીલ સત્તાધિકારીએ તેમના તારીખ ૨૧.૦૧.૨૦૦૫ ના ચુકાદા દ્વારા એટલે કે તપાસ અધિકારીના નિર્ણય પહેલાં એવું ઠરાવ્યું છે કે ટુકડા કરવા અંગેનો હુકમ કાયદા અનુસાર નથી અને પરિવારના પ્રત્યેક સભ્ય કે જેમની તરફેણમાં જમીનના ટુકડા કરવામાં આવ્યા હતા તેમને રૂ. ૨૫૦/- નો દંડ ફટકારીને આવા ટુકડા કરવા અંગેનો હુકમ રદ અને બાજુ પર રાખ્યો છે અને તેથી કુલ દંડ રૂ. ૧૨૫૦/- હતો. તેથી, અપીલ અદાલતના આવા હુકમ પછી પણ, જો વિભાગ તપાસ અધિકારી સમક્ષ અરજદારની કાર્યપદ્ધતિ કોઈ પણ રીતે સાબિત કરી શક્યું ન હોય અને તેથી જ્યારે તપાસ અધિકારીએ એવું ઠરાવ્યું હોય કે અરજદારે ટુકડા કરવા અંગેનો આવો હુકમ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કે ગેરવર્તણૂક કરી નથી, તો ત્યારપછી સામાવાળાઓ માટે એવું ઠરાવવાનું કોઈ કારણ નથી કે અરજદારે કોઈ ગેરવર્તણૂક કરી છે, જેથી વાદગ્રસ્ત હુકમ મુજબ દંડ લાદી શકાય.

૮.૧ જો કે, આશ્ચર્યજનક રીતે તપાસ અધિકારીના આવા હુકમનો ઉપ સચિવ દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો ન હતો. આવો હુકમ પાના ૭૦ એટલે કે એનેક્સર

એફ ખાતે અરજદારને કારણદર્શક નોટિસ સાથે છે. જો કે, હુકમ એટલો અસ્પષ્ટ છે અને ફરીથી તારીખ દર્શાવ્યા વિના છે જેમાં ઉપ સચિવ સમક્ષના અડધા પાનામાં મહેસૂલ વિભાગે સમગ્ર મુદ્દાની ચર્ચા કરી છે અને માત્ર એક જ કારણ આપ્યું છે કે એવું લાગે છે કે અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કાર્ય કર્યું છે અને તેથી, વિભાગ તપાસ અધિકારીના તારણો સાથે સહમત નથી.

૮.૨ તે એકદમ સ્પષ્ટ અને દેખીતી કાનૂની સ્થિતિ છે કે તપાસ અધિકારીના અહેવાલને નકારી કાઢતી વખતે, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ તેમના નિર્ણય માટે કારણો દર્શાવવા પડે છે કે તેઓ તપાસ અધિકારીના અહેવાલને શા માટે અને કેવી રીતે નકારી રહ્યા છે, પછી ભલે તે કોઈ અનિયમિતતાની પુષ્ટિ કરતા હોય અથવા આવા કોઈ કર્મચારીને દોષમુક્ત કરતા હોય. તેથી, કેટલીક મૂળભૂત હકીકતોનું વર્ણન કર્યા પછી, જ્યારે ઉપ સચિવ દ્વારા અરજદારે ભૂલ કરી હોવાની પુષ્ટિ કરતા માત્ર એક જ વાક્ય કહેવામાં આવ્યું હોય અને તે માત્ર એ અસરનું હોય કે એવું લાગે છે કે અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કાર્ય કર્યું છે તેને વૈધાનિક જોગવાઈઓનું યોગ્ય પાલન કહી શકાય નહીં અથવા માની શકાય નહીં, તારીખ ૨૪.૦૬.૨૦૦૯ ની આવી કારણદર્શક નોટિસના આધારે; જેની સામે અરજદારે તારીખ ૨૪.૦૮.૨૦૦૯ નો વિગતવાર જવાબ દાખલ કર્યો છે, જેની નકલ એનેક્સર જી ખાતે છે; અને હકીકતલક્ષી વિગતો પર આધાર રાખીને; તારીખ વગરનો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવે છે; ફરીથી એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે અરજદારે વૈધાનિક જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યો છે અને તેથી ગેરવર્તણૂક કરી છે;

ભવિષ્યની અસર વિના એક ઈજાફો અટકાવવાનો દંડ લાદતા. જો કે, દુર્ભાગ્યવશ આવો હુકમ પસાર કરતી વખતે, હવે ઉપ સચિવ તેમના નિર્ધારણ અને નિષ્કર્ષ માટે એક પણ કારણ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે અરજદારે કોઈ ગેરવર્તણૂક કરી છે; જ્યારે એવું જણાવવામાં આવે છે કે અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર હુકમ પસાર કર્યો હોવાથી, જે ગેરકાયદેસર છે અને તેથી તેમને ઉપરોક્ત મુજબ સજા કરવામાં આવી હતી.

૯. અહીં ઉપર વર્ણવેલ એકંદર હકીકતલક્ષી વિગતો ખાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે, વાસ્તવમાં, અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્ર મુજબ કાર્ય કર્યું છે અને તેમણે કેટલાક મુદ્દાઓ નક્કી કર્યા છે, જ્યારે આવા હુકમ સામે અપીલ પૂરી પાડવામાં આવે છે, ત્યારે આવો હુકમ અર્ધ-ન્યાયિક સ્વરૂપનો બની જાય છે અને તેથી, આવા અર્ધ-ન્યાયિક હુકમને ગેરવર્તણૂક માની શકાય નહીં, વધુ ખાસ કરીને જ્યારે સરકારે પહેલાથી જ સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ સુઓ મોટુ અપીલમાં આવા નિર્ણયને પડકાર્યો હોય અને આવા સક્ષમ સત્તાધિકારીએ આખરે આવો હુકમ બાજુ પર રાખ્યો હોય. તેની અવગણના કરી શકાય નહીં કે આવા હુકમથી, કોઈને કોઈ પણ રીતે ફાયદો થયો નથી, કારણ કે, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, આવા ટુકડા પરિવારના સભ્યો વચ્ચે તેમના કૌટુંબિક સમાધાન મુજબ હતા અને જ્યારે અરજદાર ચોક્કસ સરકારી ઠરાવ પર આધાર રાખે છે, ત્યારે વધુમાં વધુ, જો ખરેખર આવો ઠરાવ આવા ટુકડા કરવાની હકીકતો અને સંજોગોને લાગુ પડતો ન હોય તો તે અનિયમિતતા સમાન હોઈ શકે છે પરંતુ તેને ગેરવર્તણૂક ગણી શકાય

નહીં અને તેથી, જ્યાં સુધી અનિયમિતતાનો પ્રશ્ન છે, આવા હુકમને સુઓ મોટું રિવિઝનમાં લેવા અને તેને સુધારવા માટેની જોગવાઈ છે અને તેથી, ચુકાદાની ભૂલને ક્યારેય ગેરવર્તણૂક ગણવી જોઈએ નહીં.

૯.૧ વાસ્તવમાં, આ તમામ ખ્યાલને સામાવાળાઓ દ્વારા જ સ્વીકારવામાં અને અપનાવવામાં આવ્યો છે, કારણ કે, ૧૯૯૦ ના વર્ષમાં જ, રાજ્ય સરકારે ખાસ કરીને તેમના અધિક મુખ્ય સચિવ (અપીલ) ને જાણ કરી હતી કે જ્યારે કોઈ મહેસૂલ અધિકારી કોઈ હુકમ પસાર કરે જેની સામે અપીલ અથવા રિવિઝન પૂરી પાડવામાં આવી હોય, ત્યારે આવા હુકમો માટે ખાતાકીય કાર્યવાહી શરૂ કરવી જોઈએ નહીં.

૧૦. જો કે, સામાવાળાઓએ તારીખ ૦૯.૦૪.૨૦૧૨ ના રોજ સોગંદનામામાં તેમનો જવાબ દાખલ કરીને અરજીનો વિરોધ કર્યો છે. આવા જવાબનો સાર અને સારાંશ એ અસરનો છે કે મહેસૂલ વિભાગના તારીખ ૨૮.૦૫.૧૯૯૦ ના પત્રની વિગતો અરજદારના કેસને લાગુ પડશે નહીં કારણ કે જોકે આ પત્ર ખાસ કરીને માત્ર આ કેસના સંદર્ભમાં જ જારી કરવામાં આવ્યો હતો. તે કમનસીબ છે કે અવારનવાર આપણને સમાન પરિસ્થિતિમાં સરકારી અધિકારીઓની આવી મનસ્વીતા જોવા મળે છે. આમ, એક વાત તદ્દન સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત છે કે જો ખરેખર આવો તારીખ ૨૮.૦૫.૧૯૯૦ નો પત્ર તેમાં ઉલ્લેખિત થોડા કેસોના સંદર્ભમાં હોય, તો હકીકત એ રહે છે કે રાજ્ય સરકારે તેમની નીતિ સમાન રીતે લાગુ કરવાની છે અને તેથી, જો આ કેસમાં આવી પરિસ્થિતિ ધ્યાનમાં લેવામાં

આવી હોય, તો તે પછી રાજ્ય માટે આ કેસ માટે આવું વલણ રજૂ કરવું માન્ય નથી, જ્યારે અન્ય કેસોમાં તેમનું અલગ વલણ અથવા નીતિ હોય. ત્યારબાદ સામાવાળાઓ શિસ્ત સત્તાધિકારીના નિર્ણય પર આધાર રાખે છે. જો કે, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ શિસ્ત સત્તાધિકારીએ કોઈ કારણ જાહેર કર્યું નથી અને તેથી, તેને નકારી કાઢવાની જરૂર છે.

૧૧. સામાવાળાઓ ૨૦૧૧ (૭) એસ.સી.સી. ૩૨૫ માં નોંધાયેલા 'સ્ટેટ બેંક ઓફ મૈસુર એન્ડ ઓર્સ. વિરુદ્ધ એમ.સી. કૃષ્ણપ્પા' ના કેસમાંના ચુકાદા પર આધાર રાખે છે, જેમાં ચુકાદામાંથી એ વાક્ય ટાંકવામાં આવ્યું છે કે "એ સુનિશ્ચિત છે કે સજા પ્રાથમિક રીતે મેનેજમેન્ટનું કાર્ય છે અને અદાલતો સજાના પ્રમાણમાં ભાગ્યે જ હસ્તક્ષેપ કરે છે." એ નકારી શકાય નહીં કે આવા ટાંકવામાં આવેલા કેસમાં, અદાલતે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો જ્યારે તે એવો કેસ હતો જેમાં કર્મચારી સામે નાણાકીય અનિયમિતતા અને બેંકમાંથી છેતરપિંડીથી ઉપાડ કરવાના આરોપો સાબિત થયા હતા અને તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સજાના હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સામાવાળા દ્વારા ટાંકવામાં આવેલી પંક્તિઓ જે અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે તે ચુકાદાના પેરા ૮ નો ભાગ છે જે ઉપરોક્ત અભિપ્રાય આપતા પહેલા ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી વિગતોની પુષ્ટિ કરે છે અને નિષ્કર્ષ કાઢતી વખતે કે કેસની હકીકતોમાં સજાને ગેરવાજબી અથવા અનુચિત રીતે કઠોર કહી શકાય નહીં. તેથી ટાંકવામાં આવેલા કેસમાં જ્યારે સમીક્ષા સત્તાધિકારીએ સજાના

હુકમમાં સુધારો કર્યો હતો અને તે દ્વારા, જ્યારે હળવી સજા લાદવામાં આવી હતી, ત્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સંપૂર્ણપણે વ્યક્તિલક્ષી દૃષ્ટિકોણથી હસ્તક્ષેપ માટે કોઈ અવકાશ જોવામાં નિષ્ફળ રહી છે. આવી હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, જોકે, નોંધાયેલા કેસમાં નાણાકીય અનિયમિતતા અને છેતરપિંડીથી ઉપાડના આરોપો સાબિત થયા હતા અને જ્યારે સમીક્ષા સત્તાધિકારીએ લઘુત્તમ સજા લાદી હતી, ત્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. જો કે અદાલતે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં ધીરજ રાખવી જોઈએ, તે અવગણી શકાય નહીં કે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપની વિચારણા કરવાની જરૂરિયાત ત્યારે ઊભી થશે જ્યારે આરોપો સાબિત થયા હોય, જે નોંધાયેલા કેસ મુજબ છે.

૧૧.૧ જ્યારે પ્રસ્તુત કેસમાં, તપાસ અધિકારીએ જણાવ્યું છે કે આરોપો સાબિત થયા નથી પરંતુ સમીક્ષા સત્તાધિકારીએ સજા લાદતી વખતે એક વાક્યની ધારણામાં તપાસ અધિકારીના તારણો સાથે અસહમતિ દર્શાવી છે. તેથી, આ અદાલત સમક્ષનો મુદ્દો સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપ અંગેનો નથી પરંતુ મુખ્ય મુદ્દો તપાસ અધિકારીના નિર્ણયમાં ફેરફાર કરવાના અને તે દ્વારા સજાના પ્રમાણને ધ્યાનમાં લીધા વિના સજા લાદવાના સમીક્ષા સત્તાધિકારીના પગલા અંગેનો છે. તેથી, જ્યારે સજા લાદવી અયોગ્ય છે ત્યારે સજાના પ્રમાણમાં હસ્તક્ષેપનો કોઈ પ્રશ્ન નથી જ્યારે આવા નિર્ણયથી સંપૂર્ણ સજા રદ થઈ જશે.

૧૨. સામાવાળાઓ (૨૦૧૦) ૫ એસ.સી.સી. ૭૭૫ માં નોંધાયેલા

'એડમિનિસ્ટ્રેટર, યુનિયન ટેરિટરી ઓફ દાદરા એન્ડ નગર હવેલી વિરુદ્ધ ગુલાબીઆ એમ. લાડ' ના કેસમાંના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખે છે. આવા ચુકાદામાંથી પણ, સોગંદનામામાં જવાબમાં એક લીટી ટાંકવામાં આવી છે; "જ્યાં સુધી શિસ્ત સત્તાધિકારી અથવા અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલ સજા અદાલતના અંતરાત્માને આંચકો ન આપે ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ માટે કોઈ અવકાશ નથી." એમ.સી. કૃષ્ણાપ્પા (ઉપર મુજબ) ના કેસ અંગેની ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતા આ ચુકાદો પણ સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં તેની પુષ્ટિ કરવા માટે કોઈ અલગ કારણોની જરૂર નથી. એકમાત્ર મુદ્દો સજાનું પ્રમાણ નથી પરંતુ સજા લાદવાનો નિર્ણય જ છે. જો કે, કોઈ પણ સંજોગોમાં, આવા ટાંકવામાં આવેલા કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે જે ઠરાવ્યું છે તે એ અસર માટે છે કે સજાનું પ્રમાણ ઘણા પરિબળો પર આધારિત છે, ખાસ કરીને જ્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેટલાક અપરાધીઓમાંથી, અરજદારને સેવાઓમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યા હતા અને અન્ય પર ઓછી સજા લાદવામાં આવી હતી. તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જ્યારે કર્મચારી સામે ગેરવર્તણૂકની ગંભીરતા સાબિત થાય છે, ત્યારે ભૂતકાળનું વર્તન, ફરજોનું સ્વરૂપ, અપરાધી જે પદ ધરાવે છે તેની જવાબદારી, અગાઉનો દંડ, જો કોઈ હોય, અને તે જે વિભાગ અથવા સ્થાપનામાં કામ કરે છે ત્યાં જાળવવામાં આવતી શિસ્ત ધ્યાનમાં લેવાની રહે છે. યોગ્ય સન્માન સાથે, એ નોંધવું જોઈએ કે સોગંદનામામાં જવાબમાં એક વાક્યનું વર્ણન કરતી વખતે સરકારી અધિકારી સમગ્ર ચુકાદો વાંચવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે જ્યારે સમાન ફકરો ઉપરોક્ત વિગતો

પણ દર્શાવે છે અને જ્યારે તે એવી શરત સાથે છે કે જ્યાં સુધી સજા ભૌતિક પ્રકૃતિની ગેરકાયદેસરતા અથવા પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાથી પીડાતી ન હોય અથવા સજા આઘાતજનક રીતે અપ્રમાણસર ન હોય ત્યાં સુધી અદાલત સજામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકે નહીં. તેથી, ભૌતિક પ્રકૃતિની ગેરકાયદેસરતા અથવા પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાના કિસ્સામાં, અદાલત ચોક્કસપણે સજાના પ્રમાણમાં પણ હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે પરંતુ અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, અરજી ફક્ત સજાના પ્રમાણને ઘટાડવા માટે નથી, એ સ્વીકારીને કે અરજદારની ગેરવર્તણૂક સાબિત થઈ છે અને અરજદાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી છે, પરંતુ અરજદારે સમીક્ષા સત્તાધિકારી એટલે કે શિસ્ત સત્તાધિકારીના તે વિગતવાર અહેવાલને નકારી કાઢવાના આદેશને પડકાર્યો છે કે અરજદાર સામેના કોઈ પણ આરોપો સાબિત થયા નથી, તે પણ એક જ વાક્યમાં કે એવું લાગે છે કે અરજદારે તેમને દોષિત ઠેરવતી વખતે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કાર્ય કર્યું છે અને, ત્યારબાદ તેમને સજા કરી છે. આવા કિસ્સામાં, જ્યારે સમીક્ષા સત્તાધિકારીનો નિર્ણય પોતે જ ગેરકાયદેસર હોય ત્યારે સજાનું પ્રમાણ બહુ મહત્વનું નથી, જે ક્યાં તો કેટલાક નાણાકીય લાભ ઘટાડવાના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે અથવા સેવા પોથીમાં નોંધવાના ઠપકાના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે. આથી, એ એકદમ સ્પષ્ટ અને દેખીતું છે કે ઠપકાના આદેશમાં પણ આવો કર્મચારી આવા નિર્ણયને પડકારવા માટે હકદાર છે, જો તે અન્યથા ગેરકાયદેસર હોય અને એવું કહી શકાય નહીં કે તે માત્ર ઠપકાની સજા છે, જો તે અન્યથા રેકૉર્ડ પરના તથ્યો અને પુરાવાઓ પર આધારિત ન હોય અને કેટલીક અનિયમિતતાના પરિણામ સ્વરૂપ હોય તો તેને પડકારી શકાય નહીં.

સામાવાળાઓએ એવું પણ રજૂ કર્યું છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતે હકીકતલક્ષી વિગતોને ધ્યાનમાં લેવામાં ધીરજ રાખવી જોઈએ અને તેથી ખાતાકીય કાર્યવાહીના પ્રક્રિયાગત ભાગ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ નહીં અને જો કોઈ અનિયમિતતા ન હોય, તો અદાલતે સજામાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. આ પ્રસ્તુત કેસ જેવા કિસ્સાઓમાં નિર્દોષ કર્મચારીઓને દંડિત કરવા માટે સરકારી અધિકારીઓના હાથમાં ખુલ્લી તલવાર આપવા સમાન છે, જ્યારે ખાતાકીય તપાસ પછી તપાસ અધિકારીએ અરજદારને દોષમુક્ત કર્યા હતા અને અપીલ સત્તાધિકારીએ કોઈ પણ યોગ્ય અને વિશ્વસનીય કારણ દર્શાવ્યા વિના એવું ઠરાવ્યું છે કે અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કાર્ય કર્યું છે, જ્યારે માત્ર એવું જ જણાવવામાં આવ્યું હોય કે એવું લાગે છે કે તેમણે આવી કોઈ બાબત સાબિત કરવા માટેના કોઈ પુરાવા વગર અધિકારક્ષેત્ર વગર કાર્ય કર્યું છે.

૧૨.૧ પુનરાવર્તનના ભોગે પણ એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે કાયદાનું અર્થઘટન અને અલગ-અલગ અધિકારી દ્વારા નિર્ણય હોઈ શકે છે અને તેથી, નિર્ણય લેવાથી કોઈ પણ અધિકારીને કોઈ અયોગ્ય ફાયદો અથવા ગેરકાયદેસર લાભ મળ્યો છે તે સાબિત કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ પુરાવાની ગેરહાજરીમાં એવું કહી શકાય નહીં કે કોઈ પણ આવા અધિકારીએ કોઈ અનિયમિતતા કરી છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, એ નકારી શકાય નહીં કે અરજદાર દ્વારા મંજૂર કરાયેલ જમીનના ટુકડા કુટુંબના સભ્યો વચ્ચે કૌટુંબિક સમાધાન મુજબ હતા અને તેથી, કોઈ

ગેરકાયદેસરતાનો પ્રશ્ન જ નથી અથવા એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદારે કોઈ ગેરવર્તણૂક કરી છે. એ નકારી શકાય નહીં કે અરજદાર દ્વારા આવી કોઈ ગેરવર્તણૂક અંગે કોઈ જ ફરિયાદ નથી. વિભાગ દ્વારા જ એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને તે પણ પાંચ વર્ષ પછી કે અરજદારના કેટલાક આદેશો અધિકારક્ષેત્રની બહારના હતા અને તેથી તેમણે ગેરવર્તણૂક કરી છે.

૧૩. સામાવાળા (૨૦૧૦) ૧૧ એસ.સી.સી. ૬૯૪ માં નોંધાયેલા 'સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બંગાળ વિરુદ્ધ સુભાષ કુમાર ચેટર્જી' ના કેસમાંના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખે છે જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અધિકારક્ષેત્રનો અયોગ્ય ઉપયોગ એ શરૂઆતથી જ રદબાતલ છે અને તેથી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આવી પ્રથાને સખત રીતે નામંજૂર કરવામાં આવે છે. જો કે, આવા ચુકાદાના અવલોકનથી અરજી ફગાવી દેવાનું કોઈ કારણ કે આધાર જણાતું નથી.

૧૪. સામાવાળા (૨૦૦૯) ૮ એસ.સી.સી. ૩૧૦ માં નોંધાયેલા 'સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ એન્ડ અનધર વિરુદ્ધ મન મોહન નાથ સિંહા એન્ડ અનધર' ના કેસમાંના નિર્ણય પર આધાર રાખે છે જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ઉચ્ચ અદાલત નિર્ણયના ગુણદોષ પર ન્યાય આપતી નથી. ઉચ્ચ અદાલત માટે એ ખુલ્લું નથી કે તે તપાસ અધિકારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન અને પુનઃવિચારણા કરે અને અપીલ અદાલત તરીકે તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોની તપાસ કરે અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચે. યોગ્ય સન્માન સાથે, જોકે તે પ્રસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે, અમારી

સમક્ષ એવો કેસ નથી કે તપાસ અધિકારી સમક્ષના પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય. કાયદો અપીલ સત્તાધિકારી અથવા શિસ્ત સત્તાધિકારીને કોઈ કારણ આપ્યા વિના તપાસ અધિકારીના અહેવાલને નકારી કાઢવાની પરવાનગી આપતો નથી. પ્રસ્તુત અરજીમાં, સમીક્ષા સત્તાધિકારીએ તપાસ અધિકારી દ્વારા વિગતવાર ચર્ચાની અવગણના કરી છે અને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છે કે અરજદારે ગેરવર્તણૂક કરી છે. પુનરાવર્તનના ભોગે ફરીથી જણાવવામાં આવે છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ માત્ર એક લીટીમાં જણાવવામાં આવ્યો છે કે "એવું લાગે છે કે અરજદારે તેમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કાર્ય કર્યું છે અને તેથી આવા કાર્યને ગેરવર્તણૂક ગણવામાં આવે છે." તેથી, તે સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત છે કે આ અદાલતે તપાસ અધિકારી દ્વારા પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાનું નથી અને તેથી, આ ચુકાદો સામાવાળાને મદદ કરશે નહીં.

૧૫. તેની સામે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે ૧૯૯૩ (૨) એસ.સી.સી. ૪૯ માં નોંધાયેલા 'યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ આર.કે. દેસાઈ' ના કેસમાંના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે જ્યારે આક્ષેપો માત્ર એવી અસરના હોય કે ભંડોળ અનધિકૃત વ્યક્તિને આપવામાં આવ્યું હતું અને તે સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસની અવગણના કરીને કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ જ્યારે એવો કોઈ આક્ષેપ ન હોય કે આ પગલાં કોઈ ભ્રષ્ટ્ર હેતુ અથવા કોઈ વ્યક્તિને ઉપકૃત કરવા માટે લેવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માત્ર આવો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો તે

કારણસર કોઈ શિસ્તભંગની કાર્યવાહી કરી શકાય નહીં કારણ કે કર્મચારી અર્ધ ન્યાયિક કાર્ય બજાવી રહ્યા હતા. તેથી, એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે યોગ્ય ઉપાય અપીલ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ દ્વારા છે જેઓ આવા હુકમને બાજુ પર રાખી શકે છે. પ્રસ્તુત કેસમાં, લગભગ સમાન પરિસ્થિતિ છે, કારણ કે અરજદારે તેમના ડહાપણ મુજબ અને પ્રસ્તુત સમયે હકીકતો અને સંજોગો મુજબ કાર્ય કર્યું છે પરંતુ દુર્ભાગ્યવશ ૫ વર્ષના અંતરાલ પછી સામાવાળાઓએ તેમના આદેશોને અધિકારક્ષેત્ર વિનાના ગણીને તેમની સામે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવાનું યોગ્ય માન્યું છે અને આવા આદેશો સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા બાજુ પર રાખવામાં આવ્યા છે, ત્યારબાદ પણ જ્યારે સામાવાળા તપાસ અધિકારી સમક્ષ કોઈ પણ દુષિત માનસ વિશે અને તેથી ભ્રષ્ટ્ર હેતુ અથવા પસંદગીયુક્તતા અંગેના આક્ષેપ વિશે સાબિત ન કરી શક્યા હોય અથવા જ્યારે અરજદારે કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ અથવા ગેરવર્તણૂકનો ભંગ કર્યો છે તેની પુષ્ટિ કરવા માટે અન્ય કોઈ પુરાવા ગેરહાજર હોય અને તેથી જ્યારે તપાસ અધિકારીએ અરજદારને તેમની સામેના આરોપોમાંથી મુક્ત કર્યા હોય, ત્યારે શિસ્ત સત્તાધિકારી કોઈ કારણ આપ્યા વિના આવા નિર્ણયમાં ફેરફાર કરી શકે નહીં.

૧૬. ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદગ્રસ્ત હુકમને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાની જરૂર છે અને તેથી પેરા ૧૯(એ) માં કરવામાં આવેલી અરજ મુજબ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. ડીપીઈ/૧૨૨૧૦૦૬/૨૩૮૭ નંબરનો તારીખ વગરનો વાદગ્રસ્ત હુકમ, જે

ભવિષ્યની અસર વિના એક ઈજાફો અટકાવવાનો દંડ લાદે છે, તેને આથી રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે ઉપર મુજબ સજા રદ કરવામાં આવે છે અને તેથી આ અદાલતે સજાના પ્રમાણની ચકાસણી કરી નથી, અદાલતે વાદગ્રસ્ત હુકમને રદ કર્યો છે અને બાજુ પર રાખ્યો છે અને તેથી, જ્યારે વાદગ્રસ્ત હુકમ ટકી શકે નહીં, ત્યારે સજા ટકી શકે નહીં. તે મુજબ રૂલ આખરી કરવામાં આવે છે. સીધી બજવાણીની પરવાનગી છે.

(એસ.જી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.